

พาราณสี : ความเชื่อทางศาสนาและค่าเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ*

VARANASI: RELIGIOUS BELIEFS AND ECONOMIC OPPORTUNITY COSTS

พระคมสัน เจริญวงศ์, พระมหาสมชาย ขนติสรโน, อนЕК ไยอินทร์

Phra Komsan Jalearnwong, Phramaha Somchai Khantisarano, Anek Yai-In

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sanpk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับต้นทุนค่าเสียโอกาสทางเศรษฐกิจจากความเชื่อทางศาสนาของเมืองพาราณสี กล่าวคือ “พาราณสี” คือเมืองหลวงของศาสนาฮินดู มีอายุเก่าแก่มากกว่า 4,000 ปี เป็นศูนย์กลางพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา เช่น การบูชาพระแม่คงคา การเผาศพ การอาบน้ำเพื่อชำระล้างบาป ฯลฯ เป็นเมืองที่ผลิตขยะจากศรัทธาทางศาสนาใหญ่ที่สุดในโลก มีความเชื่อว่าฝั่งตะวันตกของแม่น้ำคงคา คือ ฝั่งสวรรค์ และฝั่งตะวันออกของแม่น้ำคงคา คือ ฝั่งนรก ซึ่งชายฝั่งตะวันตกของแม่น้ำคงคาเป็นพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ ไม่มีผู้อาศัย ไม่มีผู้ประกอบการ ไม่มีอาคารสิ่งก่อสร้าง ไม่เกิดการลงทุนและไม่ก่อให้เกิดรายได้ ด้วยความเชื่อทางศาสนาที่ฝังรากลึก ฝั่งสวรรค์จึงแออัดด้วยผู้คน สภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ ฝั่งนรกจึงเป็นพื้นที่ว่างเปล่า เป็นแค่เพียงหาดทรายว่างเปล่า เพื่อประกอบการทำพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น

คำสำคัญ: เมืองพาราณสี; ค่าเสียโอกาส; ความเชื่อและศาสนา

Abstract

The purpose of this academic article is to present the economic opportunity cost of Varanasi's religious beliefs, i.e. "Varanasi" is the capital of Hinduism. It is more than 4,000 years old and is the center of sacred religious rituals such as worshipping the Goddess Ganga, cremation, bathing to wash away sins, etc. It is the city that produces the largest amount of religious waste in the world. It is believed that the west bank of the Ganges River is heaven

*Received January 4, 2024; Revised January 14, 2024; Accepted January 18, 2024

and the east bank of the Ganges River is hell. The east bank of the Ganges River is an area that is not beneficial and loses economic opportunities. There are no residents. There are no operators. There are no buildings. There is no investment and no income. with deeply rooted religious beliefs The heaven side was crowded with people. The environment has deteriorated, etc. The Hell side is therefore an empty area. It's just an empty beach. For performing religious ceremonies only.

Keywords: Varanasi; Opportunity Cost; Beliefs and Religion

บทนำ

คำกล่าวขานจากนิทานปุสสอนหลานที่ผู้เขียนได้รับฟังตอนกลางคืนทุก ๆ วันก่อนเข้านอนสมัยที่ยังเด็ก ๆ เป็นนิทานปรัมปรา นิทานพื้นบ้าน นิทานกล่อมเด็กหรืออาจจะเรียกว่านิทานหลอกเด็กก็ได้ ตามที่คุณปู่จะนึกขึ้นได้ในขณะนั้น และมีนิทานอีกประเภทหนึ่งที่อิงศาสนา เล่าถึงพระราชา ทหาร กองทัพคน กองทัพช้าง กองทัพม้า และเมืองต่าง ๆ ที่กล่าวอ้างไว้ในคัมภีร์ไบเบิล จารด้วยอักษรธรรม เมืองที่กล่าวให้ได้ฟังเหล่านั้น ได้แก่ พาราณสี โกสัมพี มคธ วัชชี กัมโปชะ เป็นต้น เมืองที่กล่าวอ้างในนิทานบ่อย ๆ และได้ยินจนคุ้นหู คือ พาราณสี และ โกสัมพี ซึ่งในขณะนั้นก็ทำให้ผู้เขียนคิดจินตนาการเอาเองว่า... เมืองทั้ง 2 แห่งนี้ ต้องมีความยิ่งใหญ่มา ๆ เป็นเมืองที่มีความสวยงาม เป็นเมืองในฝัน มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความเพียบพร้อมทุก ๆ ด้าน เช่น การดำรงชีพ การคมนาคม การติดต่อค้าขาย แพ้ชนะการแต่งกาย การสร้างงานสร้างรายได้ วัฒนธรรมประเพณีวิถีความเป็นอยู่ และการปกครอง เป็นต้น เป็นเมืองในฝันที่มีความสวยงาม มีสาว ๆ สวย ๆ มีนางสนมงาม ๆ มีทหารมากมาย มีพระราชาที่ใหญ่และมีประชาชนหรือราษฎรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่นเดียวกันกับที่ปรากฏให้เห็นในละครจักร ๆ วงศ์ ๆ ทางโทรทัศน์ช่อง 7 ช่วงเช้าวันเสาร์-วันอาทิตย์ ที่เด็ก ๆ ชอบดูและติดตามกันงอมแงม เมื่อโตขึ้นก็ได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลจากตำราทางพระพุทธศาสนา หนังสือพุทธประวัติ เมืองพาราณสีได้มีปรากฏในหนังสือพุทธประวัติอยู่หลายแห่ง เพราะเป็นเมืองที่นักบวชและนักปราชญ์ชอบเดินทางมาแสวงบุญ และทำการประชันทดสอบความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน มีลัทธิและเจ้าลัทธิมากมายที่กำเนิดขึ้นในเมืองแห่งนี้ เช่น ลัทธิครูทั้ง 6 คือ ปุณณกัศสสะ มักขลิโคศล อชิตเกสสัมพล ปกุกกัจจายนะ สัณฺฑยเวลล์ภุตร และนิครนถ์นาฏบุตร (สยาม ราชวัตร, 2558) เมืองพาราณสีแห่งนี้ถือว่าเป็นศูนย์กลางสำหรับผู้แสวงบุญ ผู้ที่แสวงหาความหลุดพ้น สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาหลายแห่งก็ตั้งอยู่ในเขตเมืองพาราณสี เช่น ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน สารนาถ สถานที่แสดงปฐมเทศนาครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 และป่าสวน

กวาง เป็นต้น ถือว่าเป็น 1 ใน 6 เมืองที่พระอานนท์กราบทูลอาราธนาให้พระพุทธเจ้าเสด็จ
ดับขันธปรินิพพาน อันได้แก่ เมืองจำปา เมืองราชคฤห์ เมืองสาวัตถี เมืองสาเกต เมืองโกสัมพี
และ เมืองพาราณสี ดังปรากฏในทีฆนิกาย มหาวรรค (ที.ม. 10/1/160-162) กล่าวคือ

“...ในสมัยใกล้เสด็จปรินิพพานคราวหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับในระหว่างไม้
สาละ ในสาละวัน อันเป็นที่แหว่งพักของเหล่ามัลลกะกษัตริย์ เขตกรุงกุสินารา ครั้นนั้นแล ท่าน
พระอานนท์ เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว ถวายอภิวาทแล้วนั่ง
ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระอานนท์นั่งเรียบร้อยแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้า
แต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคอย่าเสด็จปรินิพพาน ในเมืองเล็ก เมืองดอน กิ่งเมือง
นี้เลย นครใหญ่เหล่านี้ มีอยู่คือ เมืองจำปา เมืองราชคฤห์ เมืองสาวัตถี เมืองสาเกต เมือง
โกสัมพี เมืองพาราณสี ขอพระผู้มีพระภาคจงเสด็จปรินิพพานในเมืองเหล่านี้เถิด กษัตริย์
มหาศาล พราหมณ์มหาศาล คฤหบดีมหาศาล ที่เลื่อมใสพระตถาคตอย่างยิ่ง มีอยู่มากใน
เมืองเหล่านี้ ท่านเหล่านั้นจักกระทำการบูชาพระสรีระของพระตถาคต ดังนี้ ฯ...”

เมืองแห่งนี้แม้ว่าจะได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางการประกอบพิธีกรรมของพราหมณ์ใน
สมัยนั้น แต่ขณะเดียวกันก็มีสินค้าที่ล้ำค่ามากที่สุดและมีชื่อเสียงของเมืองพาราณสีแห่งนี้
คือ “ผ้ากาสี” หรือ “ผ้ากาสิกพัสตร์” ถือว่าเป็นผ้าที่มีความสวยงามขึ้นชื่อ ได้รับการยก
ย่องว่าเป็นผ้าที่ดีที่สุดในสมัยพุทธกาล แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสถึงการใช้ผ้าชนิดนี้ตอน
สมัยที่ยังทรงเป็นเจ้าชายสิทธัตถะให้ภิกษุทั้งหลายได้สดับรับฟัง ดังที่ปรากฏในสุขุมาลสูตร
อังคุตตรนิกาย สุตนิบาต (อง.สตตก. 20/12/198-199) ไว้ว่า...

“...ภิกษุทั้งหลาย เราเป็นผู้สุขุมาลชาติ เป็นผู้สุขุมาลชาติอย่างยิ่ง เป็นผู้สุขุมาลชาติ
อย่างยิ่งยวด ได้ทราบมา พระราชบิดารับสั่งให้บุตรสะโบกขรณี (สระบัว) ไว้เพื่อเราภายในที่
อยู่ ได้ทราบมา พระราชบิดานั้นรับสั่งให้ปลูกอุบลไว้ในสระหนึ่ง ปลูกปทุมไว้ในสระหนึ่ง
ปลูกปณฺฑริก (บัวขาว) ไว้ในสระหนึ่ง เพื่อประโยชน์แก่เรา เราไม่ได้ใช้เฉพาะไม้จันทน์แคว้น
กาสี (พาราณสี) เท่านั้น ผ้าโพกของเราก็กทำในแคว้นกาสี เสื้อก็ทำในแคว้นกาสี ผ้านุ่งก็ทำ
ในแคว้นกาสี ผ้าห่มก็ทำในแคว้นกาสี ทั้งคนรับใช้คอยกันเสวตฉัตรให้เราตลอดวันและคืน
ด้วยหวังว่า หนาว ร้อน ฤดู ฤดู หรือน้ำค้างอย่าได้กระทบพระองค์ท่าน...”

ความสวยงามของผ้ากาสีนั้นถือได้ว่ามีความสวยงามอย่างยิ่ง เป็นของมีค่าเลิศกว่า
สิ่งใด โดยพระพุทธเจ้าทรงมีพุทธาธิบายลักษณะของผ้ากาสีให้กับภิกษุทั้งหลายได้ทราบ ดัง
ปรากฏในสุขุมาลสูตร อังคุตตรนิกาย สุตนิบาต (อง.สตตก. 20/12/199-200) ไว้ว่า...

“...ภิกษุทั้งหลาย ผ้ากาสี แม้ยังใหม่อยู่ สีก็งาม นุ่มนวลเข้าก็สบายเนื้อ ราคาก็แพง,
แม้จะกลางใหม่กลางเก่าแล้ว สีก็ยังงาม นุ่มนวลเข้าก็ยังสบายเนื้อ ราคาก็แพง แม้จะเก่าคร่ำ
แล้ว สีก็ยังงามนุ่มนวลเข้าก็ยังสบายเนื้อ ราคาก็แพงอยู่นั่นเอง ผ้ากาสีแม้ที่เก่าคร่ำแล้ว
คนทั้งหลายก็ยังใช้เป็นผ้าห่อรัตนะ (เพชรพลอย) หรือเก็บไว้ในหีบอบ...”

เมืองพาราณสีในปัจจุบันได้มีการพัฒนาความเจริญด้านสาธารณูปโภคและอุปโภคขั้นพื้นฐานตามโลกยุคโลกาภิวัตน์สมัยใหม่ และยุคเทคโนโลยีล้ำสมัย มีนักลงทุนเข้าไปลงทุน มีเขตเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระบบคมนาคมให้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น รณรงค์เรื่องสุขลักษณะการขับถ่าย การสร้างห้องสุขา/ห้องส้วมและการใช้สุขาที่ถูกรวิธี ซึ่งเรื่องการใช้ห้องสุขาจะต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอีกสักกระยะหนึ่ง เพราะชาวอินเดียยังคงมีวัฒนธรรมการขับถ่ายในที่โล่งแจ้ง มีการวางระบบโครงข่ายโทรคมนาคมสามารถใช้อินเทอร์เน็ต 5G ได้ทุกพื้นที่ในเขตเมืองพาราณสี มีการปรับผังเมืองและโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้น แต่การพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานความเจริญด้านวัตถุและสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ ไม่ได้เจริญควบคู่ไปพร้อมกับความเชื่อของชนพาราณสี เขตรอบนอกตัวเมืองเก่าของเมืองพาราณสีสามารถพัฒนาโครงสร้างและรังสรรค์ให้เป็นไปตามโครงการของรัฐกำหนดได้ แต่ในใจกลางเมืองเก่าที่เป็นจุดต้นกำเนิดศาสนา ความเชื่อ ลัทธิ เจ้าสำนัก เจ้าพิธีกรรมต่าง ๆ ยังเป็นพื้นที่เมืองที่รักษามนต์ขลังและความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวฮินดูได้อย่างแน่นหนาและเหนียวแน่น กาลเวลาที่ผ่านมา 2,500 กว่าปีที่ปรากฏเช่นไรในพระไตรปิฎก ปัจจุบันนี้ก็ยังคงเป็นเช่นนั้นไม่มีเปลี่ยนแปลง ความเป็นเมืองในผืนดั่งเช่นในละครจักร ๆ วงศ์ ๆ ในสมัยเด็กของผู้เขียนได้หายไปชั่วพริบตา หัวใจแทบสลายเมื่อได้เดินทางมาสัมผัสกับสถานที่จริง และย่างก้าวมาอยู่ในเมืองพาราณสี ความรู้สึกขณะนั้นเมื่อก้าวเดินลงไปสู่ทำน้าบริเวณแม่น้ำคงคา บริเวณจุด ๆ หนึ่งและเป็นสถานที่สำคัญของเมืองพาราณสี ผู้เขียนรู้สึกอยากกลับไปเมืองไทยใจแทบขาด ทำให้รู้สึกว่ารักแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำโขงมากขึ้นแบบสุด ๆ เพราะในห้วงความรู้สึกนั้นทำให้รู้สึกว้าแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำที่มีความสะอาดมาก ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับแม่น้ำคงคาที่มองเห็นต่อหน้าในขณะนี้

เมื่อได้มีโอกาสได้ลองเรือดูพระอาทิตย์ขึ้นตอนช่วงเช้าริมฝั่งแม่น้ำคงคาและเลาะลอยเรือมาเรื่อย ๆ ผ่านตึกอาคารเก่า ๆ สโตร์อินเดีย ทำให้มองเห็นทำน้าหรือฆาฏสำหรับเผาศพริมฝั่งแม่น้ำคงคา ซึ่งบริเวณที่แห่งนี้เป็นจุดหมายปลายทางของชาวฮินดูที่จะจากโลกใบนี้ไปเป็นครั้งสุดท้าย ทำน้าแห่งนี้มีชื่อเรียกว่า “มณิกรรณิกาฆาฏ” (Manikarnika Ghat : मणिकर्णिका घाट) ทำน้าแห่งนี้มีการเผาศพไม่เคยขาด จนได้ชื่อว่าเป็นสถานที่เผาศพที่ไฟไม่เคยมอดดับตลอดระยะเวลา 4,000 กว่าปีที่ผ่านมา ระหว่างนั่งอยู่ในเรือลอยล่องอยู่กลางแม่น้ำคงคาได้สังเกตเห็นว่า 2 ฝั่งแม่น้ำ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ไม่เหมือนฝั่งกรุงเทพฯ กับฝั่งธนฯ หรือ ฝั่งอุบลฯ กับ ฝั่งวารินฯ ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำคงคา มีอาคาร ตึกรามบ้านช่อง และผู้คนอาศัยอยู่กันอย่างแออัด แยกกันกิน แยกกันแสวงบุญ แยกกันอาบน้ำ แยกกันเผาศพ ฯลฯ ส่วนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำคงคาเป็นพื้นที่ว่างเปล่า เป็นพื้นที่หาดทราย มีผู้คนนั่งแสวงบุญแหวะเวียนไปทำพิธีกรรม โดยส่วนมากจะทำการจุดเทียนทำพิธีกรรม และสวดมนต์

เป็นพื้นที่ที่ชาวอินเดียถือว่าเป็น “ผืนนรก” ไม่เหมาะที่จะอยู่พำนักอาศัย ทำมาหากิน หรือลงทุนทำธุรกิจต่าง ๆ ความเชื่อนี้มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 4,000 กว่าปี ตั้งแต่มีการก่อตั้งเมืองพาราณสีขึ้นมา ความเชื่อดังกล่าวก็ยังคงสืบทอดและเชื่อกันสืบ ๆ มา ซึ่งผู้เขียนมองว่าเป็นค่าเสียโอกาสทางเศรษฐกิจที่ควรได้จากการอาศัยอยู่ การลงทุน การประกอบการ และรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐ เช่น ภาษีที่อยู่อาศัย ภาษีอาคารสถานที่ ภาษีโรงเรือน ภาษีป้าย ภาษีการค้า เป็นต้น

วิถีพาราณสี สุขแต่ไม่สุข

ขณะการจาริกแสวงบุญประเทศอินเดีย-เนปาล ระหว่างวันที่ 21-27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ได้มีผู้บันทึกเรื่องอินเดียศึกษา ยุทธนา ประณีต (2566) ได้กล่าวไว้ว่า “หากอยากจะเข้าถึงความเป็นอินเดียหรือมาถึงอินเดียจริง ๆ จะต้องมาที่เมืองพาราณสี เพราะเมืองแห่งนี้ยังรักษาวัฒนธรรมอินเดียแบบดั้งเดิมและคงอัตลักษณ์นั้นไว้อย่างมั่นคง แม้โลกเขาจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ที่แห่งนี้ยังคงเหมือนเดิม ยืนยันได้จากกองไฟเผาศพที่ไม่เคยมอดดับตลอดเวลา 4,000 กว่าปีที่ผ่านมา และสิ่งสำคัญคือต้องระวังกับดักระเบิดมนุษย์ (ชีแบก) กลิ่นชีแบก ซึ่งคนที่จะได้กลิ่นอายและบรรยากาศความเป็นอินเดียแท้ ๆ ที่เมืองพาราณสีแห่งนี้” คำว่า “กับดักระเบิดมนุษย์” และ “กลิ่นชีแบก” ทำให้นึกคิดและนึกถึงคำบอกเล่าของบุคคลที่เคยผ่านการแสวงบุญที่ประเทศอินเดีย ได้เคยบอกกล่าวไว้ว่า ควรเดินอย่างระมัดระวัง ไม่ควรละสายตาจากพื้นถนน อย่าเดินออกจากเส้นทางเดิน เพราะอาจจะทำให้ท่านเหยียบสลดน้ำลาย ชีแพะ ชีวัว หรือแม้แต่กระทั่งชีแบก (ชีคน)

วัฒนธรรมการขับถ่ายของชาวอินเดียได้รับการปลูกฝังและมีความเชื่อมาจากศาสนาและเทพเจ้า โดยมีความเชื่อที่ว่า 1) การมีห้องน้ำภายในบ้านขาดความสะอาดบริสุทธิ์ ไม่เหมาะสำหรับการบูชาเทพเจ้า 2) ความเชื่อเรื่องวรรณะ วรรณะจัณฑาลเท่านั้นที่จะทำธุระในที่ลับ ถ้าเป็นวรรณะอื่นที่สูงขึ้นไปต้องทำในที่แจ้ง 3) เชื่อว่าอุจจาระและปัสสาวะ ไม่ควรมากองอยู่ภายใต้ชายคาเดียวกันกับที่กินที่นอน (หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์, 2557) คนอินเดียยังนิยมการขับถ่ายแบบโล่งแจ้ง ถ่ายอุจจาระตามร่องน้ำ ตามแหล่งแม่น้ำ โดยนั่งตามตลิ่งแม่น้ำ ตามหลังพุ่มไม้ข้างทาง โดยให้เหตุผลว่าการทำในที่ลับเป็นส่วนตัวถือว่าเป็นคนไม่เปิดเผย ไม่มีศักดิ์ศรี ความยากจนและการขาดแคลนห้องน้ำเป็นเหตุผลที่คนส่วนใหญ่ชอบกล่าวอ้างถึง แต่แท้จริงแล้วการสร้างห้องน้ำไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาการขับถ่ายในที่โล่งแจ้งของชาวอินเดียได้ เพราะการขับถ่ายของชาวอินเดียได้รับการฝึกหัดตั้งแต่เกิดจนเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ทุกคนไม่สนใจสาธารณะสุข สุขอนามัย ทุกคนปลดทุกข์ตามที่โล่งแจ้ง ซึ่งที่สุดแล้วสิ่งแวดล้อมก็จะหลอมรวมเป็นพฤติกรรมเดียวกัน (Dinnoo, 2014) ในปี ค.ศ. 2015 มีรายงานว่าชาวอินเดียประมาณ 522 ล้านคน ถ่ายอุจจาระในที่โล่งแจ้งและใน

ทุ่งนา ร้อยละ 55 เลือกที่จะถ่ายอุจจาระในที่โล่งแจ้ง แม้ว่าจะสามารถใช้ห้องน้ำได้ก็ตาม ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวกับโครงสร้างของห้องน้ำ หรือตามความชอบ หรือตามความเชื่อส่วนบุคคล กล่าวคือ การสร้างห้องน้ำไม่ได้มาตรฐาน ไม่เชื่อมต่อกับระบบน้ำประปา ท่อวัสดุที่นำมาใช้ไม่แข็งแรงและมีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอต่อการถ่ายของเสีย ชาวบ้านกังวลว่าหลุมจะเต็มไปด้วยอุจจาระขณะใช้งาน มีความเชื่อว่าการใช้ห้องน้ำไม่ดีต่อสุขภาพและเป็นอันตรายมากกว่าการถ่ายอุจจาระแบบเปิด (Zakaria, 2019) จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้คนชาวอินเดียมีวัฒนธรรมการขับถ่ายแบบโล่งแจ้งสืบต่อกันมา ไม่ยอมปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมการขับถ่ายของชาวโลกทั่วไป หากย้อนกลับไปในประมาณ 20 กว่าปีที่แล้ว สมัยตอนยังเด็กของผู้เขียนในเขตภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย วิธีการขับถ่ายของชาวบ้านแถบนั้นยังใช้วิธีการขุดหลุมขับถ่ายแล้วทำการฝังกลบบ้าง ปล่อยเรียตราดตามท้องไร่ท้องนาหรือตามชายป่าบ้าง หรือแม้กระทั่งใช้วิธีการเรียกหมาที่บ้านตามไปกินก็มีบ้างเป็นบางครั้งบางคราว และอีกอย่างหนึ่งมีอุปกรณ์สำคัญเพื่อเอาไว้ทำความสะอาดที่เรียกว่า “ไม้หวีเป่ หรือ ไม้แก้งซี่” ซึ่งในยุคนั้นถือว่าสุขอนามัยหรือสุขภาวะของชาวบ้านก็ยังไม่ดีพอ เกิดโรคระบาดยอดฮิตในยุคนั้น คือ “โรคพยาธิใบไม้ในตับ” ซึ่งเกิดจากวงจรการขับถ่ายไม่ถูกสุขลักษณะ กล่าวคือ โรคใบไม้ในตับเป็นโรคที่เกิดจากปรสิตอีกเสบเรื้อรังของท่อน้ำดี การติดเชื้อเกิดขึ้นจากการกินปลาดิบน้ำจืดที่พยาธิใบไม้ ผู้คนประมาณ 35 ล้านคนทั่วโลกติดเชื้อพยาธิใบไม้ในตับ โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่มีอาการ แต่ผู้ป่วยที่ติดเชื้อหนักจะมีอาการท้องอืด อาหารไม่ย่อย มีภาวะแทรกซ้อน ได้แก่ การเกิดนิ่ว ท่อน้ำดีอักเสบ และมะเร็งท่อน้ำดี การกินปลาดิบน้ำจืดเป็นแหล่งกระจายตัวของโรคใบไม้ในตับ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ภาคเหนือของประเทศไทย และประเทศลาว ผู้คนแถบบริเวณนี้มีประเพณีและวัฒนธรรมการบริโภคปลาดิบหรือปรุงแบบสุก ๆ ดิบ ๆ ถือว่าเป็นอาหารชั้นเลิศ เพราะปลาน้ำจืดถือว่าเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญในเขตพื้นที่เหล่านี้ (Lim, 2011) ซึ่งวงจรชีวิตของพยาธิใบไม้ในตับนั้นตัวเต็มวัยจะอาศัยอยู่ในท่อน้ำดีที่อยู่น้ำจืดของคนและสัตว์ พยาธิจะไข่ปะปนกับน้ำดีและลงสู่ลำไส้เล็ก และจะออกสู่ภายนอกร่างกายโดยการถ่ายอุจจาระ หากไข่พยาธิติดสู่ น้ำจะถูกหอยน้ำจืดกินเข้าไป ซึ่งหอยน้ำจืดจะเป็นตัวพาหะของพยาธิ หลังจากนั้นพยาธิจะไปอาศัยใต้เกล็ดปลาน้ำจืด เช่น ปลาตะเพียน ปลาชิว ปลาขาว ปลาสร้อย เป็นต้น พยาธิจะเจริญเติบโตเป็นตัวอ่อนระยะติดต่อในตัวปลา หากคนกินเนื้อปลาดิบ หรือปลาที่ปรุงแบบสุก ๆ ดิบ ๆ จะเป็นโรคพยาธิใบไม้ในตับ (คม สุคนธสรณ์, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สูญเสียบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ที่จะมาพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชน จากการตายของโรคใบไม้ในตับ และต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อการรักษาโรคและรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงภัยจากโรคและหันมาขับถ่ายให้ถูกสุขลักษณะ ชื้อโถส้วมง่าย แจกชาวบ้านเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งถือว่าเป็นงบประมาณมหาศาลในขณะนั้น ทำให้ไม่

สามารถนำงบประมาณไปพัฒนาท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ ได้อย่างเต็มที่ เสียโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นด้านอื่น ๆ ซึ่งทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “ต้นทุนค่าเสียโอกาส” (Opportunity Cost) ได้อย่างก็ต้องเสียอย่าง (Choice)

ปัจจุบันนี้วัฒนธรรมการขับถ่ายของคนเมืองพาราณสียังมีพฤติกรรมแบบดั้งเดิม ขับถ่ายไม่ถูกตามสุขลักษณะ ปล่อยของเสียเรี่ยราดตามพื้นที่โล่งแจ้ง สืบเนื่องจากการถือ ขวดบรรจุน้ำ หรือคนโทน้ำ เดินไปตามริมถนนหรือตามท้องทุ่ง นั่นคือ การไปปลดทุกข์หรือ การขับถ่ายของคนเมืองนี้ ห้องสุขาขาดแคลน หายากยิ่งกว่าการชุดทองคำเมืองกาญจน ต้องเก็บและอดกลั้นมาปลดปล่อยที่โรงแรมที่พัก ห้องสุขาสาธารณะที่มีตามแหล่งท่องเที่ยว ทางศาสนา มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และมีสภาพสกปรก สำหรับผู้ที่ขับถ่ายยากอาจจะ ขับถ่ายไม่ออก มีปัญหาการขับถ่าย ไม่ว่าจะถ่ายหนักหรือถ่ายเบา ซึ่งก็ต้องบอกว่าหลาย ท่านคงมาที่เมืองแห่งนี้แค่เพียงแค่ครั้งเดียวเท่านั้น ถือว่าเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวในชีวิต และไม่นำให้ใครเดินทางมาตกระกำลำบากเหมือนกับตนเองที่เคยประสบพบเจอจาก การมีสัมผัสเมืองแห่งนี้ ซึ่งนั่นก็หมายความว่า จะเสียโอกาสกับการได้นักท่องเที่ยวใหม่ ๆ และนำเงินเข้าประเทศ ขายสินค้าและบริการให้กับนักท่องเที่ยวคนนั้น ๆ เช่น ทัวร์ โรงแรม อาหาร ของฝาก เครื่องประดับ เป็นต้น

ผึ่งนรกกับค่าเสียโอกาส

ระหว่างการล่องเรืออยู่กลางแม่น้ำคงคา เพื่อเรียนรู้วิถีพาราณสี เช่น การบูชายันต์ การล้างบาป การลอยบาป การเผาศพ การอาบน้ำชำระล้างบาป วิถีนักบวชของลัทธิต่าง ๆ ขณะที่ผู้แสวงบุญหลายท่านในเรือต่างก็ลอยถาดกระทง และปล่อยนกพิราบ โดยเชื่อว่าเป็น การปลดปล่อยความทุกข์ ความโศกเศร้า ความไม่ดี ความเลวร้ายในชีวิต ปลดปล่อยให้ลอย ไปกับแม่น้ำคงคา ให้พระแม่คงคาชำระล้างบาปหรือสิ่งไม่ดี สิ่งชั่วร้าย ออกไปจากชีวิต แต่ ด้วยความบังเอิญสายตาทั้งคู่ของผู้เขียนก็พลันเลื้อยมองไปเห็นความแตกต่างของผึ่งแม่น้ำ คงคาทั้ง 2 ข้าง ข้างมีความแตกต่างกันเสียเหลือเกิน ข้างมีความแตกต่างกันเสียเหลือเกิน ไม่เหมือนสองผ้างแม่น้ำของเมืองต่าง ๆ ที่มีความเจริญควบคู่กันไปพร้อม ๆ กัน เช่น ผ้าง กรุงเทพฯ/ผ้างธนฯ ผ้างเมืองอุบลฯ/ผ้างอำเภอวารินชำราบ เป็นต้น แต่สิ่งสำหรับที่เมือง พาราณสีแห่งนี้ ผ้างตะวันตกจะมีความแออัด ผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีอาคาร บ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง วัดฮินดู ฆาตหรือท่าน้ำสำหรับเผาศพและล้างบาป มีโรงแรม นอนรอความตาย ที่เรียกว่า “มรณโฆเทิล” ส่วนผ้างตะวันออก เป็นพื้นที่ว่างเปล่า เป็นพื้นที่ ที่มีพื้นที่รายสุดลูกหูลูกตา มีเพียงผู้ประกอบพิธีกรรมและทำกิจกรรมจุดเทียนเพื่อทำพิธี บวงสรวงบางอย่างเท่านั้น เป็นกลุ่มที่เชื้อสายบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แหวะเวียนกันไปเยี่ยมชม

พื้นที่ว่างเปล่าของพื้นที่ฝั่งตะวันออก ชาวฮินดูเชื่อว่าฝั่งตะวันตกของแม่น้ำคงคาคือเมืองแห่งสวรรค์ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำคงคาคือฝั่งแห่งนรก ฝั่งตะวันออกจึงถูกปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่า ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อการลงทุน ซึ่งความเชื่อลักษณะแบบนี้เกิดขึ้นช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ความเจริญและการพัฒนาเมืองจะเจริญรุ่งเรืองเฉพาะฝั่งพระนครฯ / กรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรีจะถูกทอดทิ้งเป็นพื้นที่รกร้างเชื่อว่าเป็นที่อยู่ของผีसाजเจ้าที่ ฯลฯ แต่คนไทยใช้วิธีแก้ไขโดยการสร้างวัดทางพระพุทธศาสนาครอบไว้ เพื่อเป็นการแก้เคล็ด ซึ่งปัจจุบันนี้พื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝากฝั่งทางฝั่งธนบุรีจึงมีพื้นที่ที่เป็นวัดจำนวนมาก เช่น วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตาราม วัดอมรินทรารามวรวิหาร วัดประยูรวงศาวาส วัดสุพรรณราชมารามวรวิหาร เป็นต้น

ความเชื่อของชาวฮินดูมีความเข้มแข็งและแน่วแน่ หนักแน่นกว่าหินผา โดยเฉพาะในเขตเมืองพาราณสี ชาวฮินดูมีความศรัทธาและเชื่อพระพรหม พระวิษณะ และพระศิวะ ทั้ง 3 องค์ อย่างมั่นคง การให้เมืองพาราณสีเป็นสมยานามเมืองหลวงของศาสนาฮินดูจะไม่ใช้เรื่องกล่าวที่เกินความจริง 4,000 กว่าปีที่ผ่านมา วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิต และการดำรงชีพ ที่คนทั่วโลกไหลสู่กันและกัน ไม่สามารถทำลายความเป็นพาราณสีลงได้ ฝากฝั่งแม่น้ำสองข้างของแม่น้ำคงคาก็ยังคงเดิมอยู่เสมอไม่มีเปลี่ยนแปลง ฝากฝั่งนรกก็นับเป็นพื้นที่ว่างเปล่า ฝากฝั่งสวรรค์ก็เป็นพื้นที่แออัด มีความเปราะบางเหมือนสภาพเดิม ๆ ดังสมัยเก่า ๆ คำว่า “ฝั่งนรก” สร้างความเชื่อให้ชาวฮินดูเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะแหกमानประเพณีที่แรงกล้า เข้าไปอาศัยอยู่หรือใช้พื้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การปล่อยให้พื้นที่ฝั่งนรกเป็นพื้นที่ว่างเปล่า เป็นต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) เพราะพื้นที่ดังกล่าวไม่มีการอาศัยไม่มีการก่อสร้าง ไม่มีผู้อาศัย หากพื้นที่ดังกล่าวนี้มีการสร้างที่อยู่อาศัย อย่างน้อยก็จะเกิดการจ้างงานเต็มที่ (Full Employment) เป็นการทำให้ทุกคนมีงานทำ และสามารถทำงานได้ ไม่มีการว่างงานโดยการสมัครใจ ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเต็มที่ คือ เกิดประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรสูงที่สุด ซึ่งจะทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการขยายตัว เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโต (Economic Growth) ตอบสนองความต้องการของสังคมได้มากที่สุด (อนันต์ อรุณเรืองสวัสดิ์, 2565) หากเกิดการพัฒนาเมืองใหม่ทางฝากฝั่งนรก (ฝั่งตะวันตกแม่น้ำคงคา) จะเกิดการจ้างคนงานก่อสร้าง ผู้ประกอบการสามารถขายวัสดุก่อสร้างได้ เกิดการจ้างงานตามระบบกลไกการจ้างงาน เกิดเขตเศรษฐกิจใหม่ที่อยู่ตรงข้ามกับฝั่งสวรรค์ ลดจำนวนชุมชนที่อยู่กันแบบแออัดฝั่งสวรรค์ ลดปัญหาอาชญากรรม ลดปัญหาความยากจน ลดปัญหาการขาดแคลนอาหาร เป็นต้น

ภาพที่ 1 พื้นที่ฝั่งทิศตะวันตกและทิศตะวันออกของแม่น้ำคงคาในเมืองพาราณสี

ค่าบริการแบบตบทรัพย์

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความตึงเครียดบางของเมืองแสวงบุญที่ชื่อว่า “พาราณสี” ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ มีการเตรียมความพร้อมและพร้อมที่จะรับมือเมื่อพบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง ภาณุภัทร์ สุกัลยารักษ์ (2565) ได้กล่าวว่า “เมืองพาราณสีเป็นแหล่งรวมทุกอย่าง เป็นศูนย์กลางของการค้าขาย โดยเฉพาะผ้าไหมเงิน ผ้าไหมทอง และผ้าที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ “ผ้าไหมพาราณสี” ซึ่งเป็นผ้าที่นำไปทำสำหรับของคนอินเดีย การถ่ายรูปการเผาศพใกล้ ๆ จะทำให้มีการชกต่อยกันระหว่างญาติผู้สูญเสียและคนถ่ายรูป เพราะถือว่าไม่ให้เกียรติผู้ตาย หากเราเดินอยู่ตามถนนในชุมชนเราจะต้องเจอวิวและจะต้องหลบหรือหลีกเลี่ยงให้เร็ว บางครั้งก็จะเจอขี้คน (อุจจาระ) บนทางเดินก็มีสิ่งดูน่าขยะแขยงเหมือนกัน ตลาดที่อินเดียเรียกได้ว่าแบกะดินของจริง คือ เป็นหิน ฝุ่น ดิน พืชผัก และผลไม้ อาหารก็มีหลากหลาย แต่เราก็ต้องเลือkd้วยสายตาที่คิดว่าสะอาดและไม่ทำให้ท้องเสีย ตามริมฝั่งแม่น้ำก็จะมีรถชักผ้าและตากของโรงแรม ซึ่งก็น่าจะเป็นผ้าปูเตียงและผ้าเช็ดตัวของโรงแรมที่เรานอนเมื่อคืนนี้” ทรงกฤษณ์ ประกอบผล (2559)

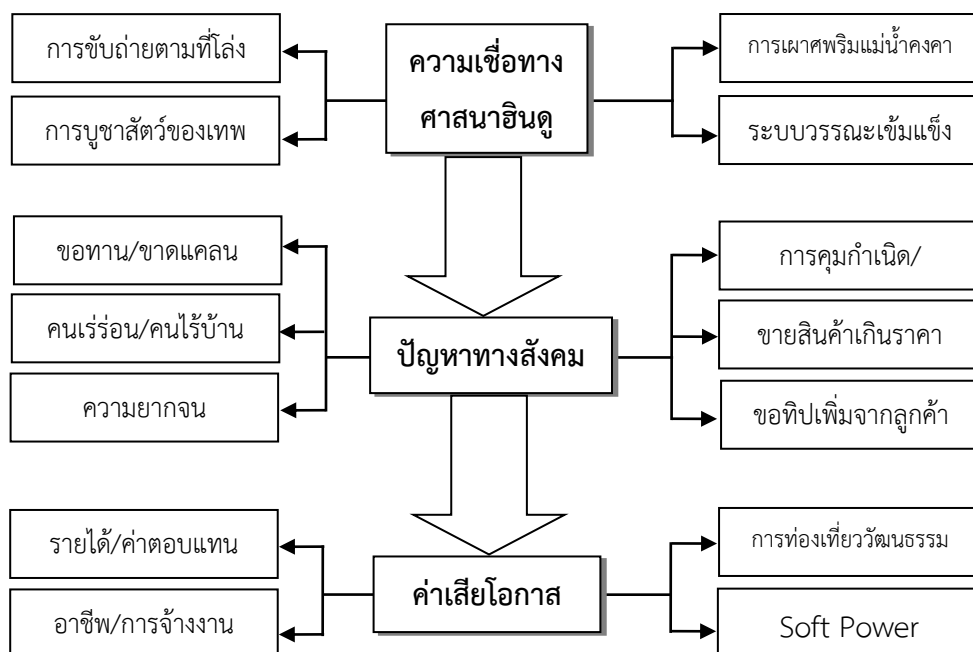
ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อคุณเดินทางมาถึงประเทศอินเดียคุณก็จะเห็นวัว เพราะวัวคือสัตว์ของเทพเจ้าตามความเชื่อของคนฮินดู โดยที่คุณห้ามรบกวนวัว วัวจะทำอะไร วัวจะไปอย่างไร ก็ห้ามรบกวนวัว ห้ามไล่ ห้ามเตะ ห้ามตี วัวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำประเทศอินเดีย แม่น้ำคงคาถือว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์และมีความผูกพันกับชาวอินเดีย ครั้งหนึ่งในชีวิตของชาวฮินดูต้องมาอาบน้ำที่แม่น้ำคงคาบริเวณเมืองพาราณสีเพื่อชำระล้างบาป ขณะเดียวกันที่ทั้งซากศพ คน สัตว์ สถานที่ชำระล้างสิ่งสกปรกทั้งหมดอยู่ที่นี้ เป็นสถานที่บริการซัก อบ รีด ของโรงแรมห้าดาว สถานที่ซักผ้าให้บริการทั่วไป พื้นที่ท่ามาหากินของผู้คน ที่นี้คือสถานที่ซักผ้าที่ให้บริการราคาถูกและย่อมเยาว์ หากคุณใช้บริการซักผ้าที่นี้คุณจะได้รับบริการบริการตากผ้าที่พื้น และซักผ้าในน้ำที่มีสิ่งปฏิกูลเปรียบพร้อม คุณจะมองเห็นคนตกปลาข้างตลิ่งเพื่อนำไปบริโภค แต่ขณะเดียวกันคุณก็จะเห็นคนนั่งขี้และเดินมาล้างก้นตามริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งนั่นก็ถือว่าเป็นเรื่องปกติของคนอินเดีย หากคุณเดินไปตามทางเดินทั่ว ๆ ไป คุณก็ควรระวังอย่างยิ่ง โดยเฉพาะตามริมฝั่งแม่น้ำจะมีการถ่ายอุจจาระเรี่ยราด ซึ่งมีทั้งขี้คนและขี้สัตว์ คนนั่งขี้ก็ขี้ไป คนตกเบ็ดก็ตกไป” นอกจากนั้นยังมีอาจารย์หลายท่านที่เคยมาอาศัยและศึกษาต่ออยู่ในประเทศอินเดียได้กล่าวเตือนไว้ว่า “ห้ามรับสิ่งของจากแขก (อินเดีย) เพราะดูเหมือนว่าจะหวังดีให้ฟรี แต่สุดท้ายแล้วจะโดนเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเกินจริง” บริเวณเขตเมืองเก่าใกล้ท่าหน้าเพื่อชำระล้างบาป จะมีกลุ่มคนที่ขายของชำร่วย เช่น ของกิน ของใช้ ของฝาก ผუნผึ่งเจิมหน้าผาก ลูกปะคำ ฯลฯ รวมไปถึงกลุ่มคนไร้บ้าน (Home Late) ขอทาน คนพิการ นั่งหน้าตาสะหลอนเชิงอ่อนวอน รอขอความช่วยเหลือจากผู้ใจบุญจากคณะผู้แสวงบุญกลุ่มต่าง ๆ หากมีนักแสวงบุญท่านใดมีความเอื้อเฟื้อด้วยความสงสาร (ภาษาวัยรุ่นเรียกว่า “โ خرป่า”) การช่วยเหลือแจกเงินก็จะมีแจกอยู่ที่ 20 รูปีต่อคน ซึ่งกลุ่มคนไร้บ้าน ผู้พิการ และขอทาน ผู้คนกลุ่มเหล่านี้จะยกโขยงมาจากทั่วทุกทิศทุกทาง มีด้ามขวานติดกันไปหมดทำการรุมแย่งขอความช่วยเหลือ เหมือนกับนักล่ารุมทั้งซากอาหาร ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้แสวงบุญบางท่านเกิดความสังเวช อนาคตกับชีวิตของผู้คน ความยากลำบาก และการแย่งชิง การกิน การอยู่อาศัยของผู้ไร้บ้าน คนพิการ และขอทาน ทำให้ไม่อยากกลับมาเยี่ยมเยือนพาราณสีอีกเลย เพราะทำให้เกิดความหดหู่ใจ ความรู้สึกไม่เป็นธรรมและไม่ความเท่าเทียมกันของมนุษย์

การบริการ (Service) ให้ลูกค้าประทับใจของอาชีพบริการในเมืองพาราณสีแทบจะเรียกว่า ไม่มีเอาเสียเลย (ยกเว้นโรงแรม) กลุ่มคนที่ทำอาชีพให้บริการจะนิยมยกมือข้างขวาขึ้น แล้วทำท่าขยำ ๆ มือ คล้าย ๆ จะเปิบข้าวเหนียวหรือกินข้าวด้วยมือเปล่า และเอ่ยคำว่า “Trip Maharacha หรือ Trip Maharani” ซึ่งกล่าวเป็นภาษาไทยบ้านเราก็จะประมาณว่า “ขอทิปเพิ่ม” จากการให้บริการ ถือว่าเป็นการขอเงินเพิ่มจากลูกค้า ซึ่งไม่เกี่ยวกับค่าจ้างที่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่แรก หากไม่ได้ทริบตามที่ขอก็จะทำสีหน้า ท่าทาง

ไม่พอใจ ออกอาการหัวเสีย ชุนเฉียว บางคนก็จะพูดเป็นภาษาไทยว่า “เป็นคนไม่ดี, เป็นคนโกหก” ทำให้ผู้บริการถึงกับงงไปไม่เป็นกันเลยทีเดียว อาชีพบริการที่ผู้เขียนได้สัมผัสและพบเจอกับตนเองที่มีการขอทริบเพิ่ม ได้แก่ พนักงานยกกระเป๋าภายในสนามบิน พนักงานยกกระเป๋าของรถบัส และพนักงานโรงแรม คนขับรถสามล้อเครื่อง คนขับรถสามล้อถีบ เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยว (บางคน) คนทำความสะอาดประจำสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ดูแลรองเท้าประจำที่จอดรถตามสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ดูแลห้องน้ำและประจำอยู่หน้าห้องน้ำ ฯลฯ ทั้งหมดทั้งหมดคือการเก็บค่าบริการเพิ่ม ซึ่งบางครั้งก็ไม่ใช่ว่าผู้เกี่ยวข้องโดยตรงแต่รัฐเปิดช่องให้คนทำความสะอาดในพื้นที่ทำอาชีพตบทรัพย์นักท่องเที่ยวเพิ่ม เช่น ผู้ดูแลรองเท้าและจัดรองเท้าบริเวณหน้าสุปสานนาค มีการจัดเรียงรองเท้าให้เราใหม่ ซึ่งก็คิดว่าเป็นการจัดเรียงให้เป็นระเบียบ แต่แท้จริงแล้วคือการขอทิปจากนักท่องเที่ยวจากการจัดเรียงรองเท้าให้ใหม่ ซึ่งบางครั้งมีการช้อนรองเท้านักท่องเที่ยวเพื่อขอทริบเพิ่มอีก ผู้พิทักษ์หน้าประตูห้องน้ำสาธารณะจะทำท่าทำความสะอาดห้องน้ำและขอทริบจากผู้เข้าไปใช้ห้องน้ำ คนละ 10 รูปีบ้าง คนละ 20 รูปีบ้าง หากไม่ให้ก็จะตะโกนด่า ฯลฯ การมัดมือชกเพื่อให้บริการ หรือการบริการแบบตบทรัพย์นักท่องเที่ยว เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจ ไม่อยากจะกลับมาเที่ยวมาเยี่ยมเยือนพารานส์อีกต่อไป และจะบอกกล่าวให้คนที่จะมาเที่ยวไม่ต้องมา เพราะมีการตบทรัพย์และชาร์จเพิ่มนักท่องเที่ยว เช่น บอกกล่าวแบบปากต่อปาก เขียนบทความลงในเพจการท่องเที่ยว และบรรยายเป็นคลิปวิดีโอลงในช่องยูทูบ เป็นต้น ความเสียหายที่จะเกิดจากรายได้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี จะสูญหาย มีค่าเสียโอกาสจากการไม่มาเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก แทนที่จะได้นักท่องเที่ยว นักแสวงบุญ มาเยี่ยมเยือน เกิดการใช้จ่ายมากขึ้นในพื้นที่มีการจ้างงาน มีการลงทุน มีการสร้างอาชีพ มีการผลิต ฯลฯ เพิ่มขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่าชาวฮินดูที่อยู่ในอินเดียเท่านั้น และกำลังซื้อใช้จ่ายใช้สอยอาจจะน้อยกว่านักท่องเที่ยวและนักแสวงบุญจากประเทศอื่น ๆ ข้อมูลการเดินทางออกนอกประเทศของคนไทยของกระทรวงการต่างประเทศ ปี 2561 มีนักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปประเทศอินเดีย จำนวน 102,880 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้แสวงบุญที่เดินทางไปสักการะสังเวชนียสถาน 4 ตำบล สถานที่ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าตามความเชื่อของชาวพุทธและมีปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา หากทำให้คนไทยมีความพึงพอใจ สะดวกสบาย อาหารถูกปาก และห้องน้ำสะอาด ผู้แสวงบุญจากไทยจะแห่หลังไหลเข้าไปแสวงบุญมากขึ้นอย่างแน่นอน เพราะนักแสวงบุญหลายท่านยังมีความวิตกกังวลใจเกี่ยวกับการข่มขู่และการเดินทางไกล ๆ เป็นเรื่องใหญ่อายยิ่งนัก

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนาฮินดูของชาวอินเดียซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาการพัฒนาเชิงโครงสร้างของประเทศที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมัยใหม่ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ระบบวรรณะที่ฝังรากลึกอย่างเข้มแข็ง รวมไปถึงพฤติกรรมและค่านิยมการขับถ่ายโล่งแจ้ง ตามริมข้างถนนและริมตลิ่งแม่น้ำ การเผาศพริมแม่น้ำและทิ้งเศษสิ่งปฏิกูลลงสู่แม่น้ำคงคา ถือว่าเป็นความเชื่อทางศาสนาจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมที่ชาวเมืองพาราณสีต้องเผชิญ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาคนเร่ร่อนไร้บ้าน ปัญหาคนขอทาน ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การขอทิป (Trip) ค่าบริการเพิ่ม การขายสินค้าเกินราคา การชาร์จราคาสินค้าเพิ่มจากที่เคยตกลงกันไว้ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลเสียทำให้สูญเสียโอกาสทางการท่องเที่ยวและการลงทุนจากนักลงทุนและนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ขาดรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขาดโอกาสสร้างอาชีพและการจ้างงาน เป็นต้น

สรุป

การปล่อยพื้นที่ให้ว่างเปล่า ไม่มีการก่อสร้าง ไม่มีการลงทุน ไม่มีการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในทางฝั่งนรก หรือทางฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำคงคา ถือว่าเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสแทนที่จะสามารถเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย เพื่อลดความแออัดจากฝั่งสวรรค์ หรือจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับคนยากจน เพื่อสร้างแหล่งที่ทำกิน สร้างที่อยู่อาศัย สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ แต่ด้วยความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดูของชาวเมืองพาราณสีที่ความเข้มแข็งและมั่นคงยิ่งกว่าหินผา จะทำการแก้ไขหรือแหกกฎแหวกม่านประเพณีถือว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากยิ่ง ประเพณีและความเชื่อทางศาสนาในเมืองพาราณสีเป็นสิ่งที่สวนทางกันกับการพัฒนาประเทศของโลกยุคสมัยใหม่ เป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสที่เมืองเก่าแก่ที่ชื่อว่า “พาราณสี” ควรจะได้ประโยชน์และสิ่งตอบแทนจากการจัดการท่องเที่ยวมากกว่าในปัจจุบันที่ได้รับ การใช้พื้นที่ทำกินไม่เต็มที่ ใช้ประโยชน์ไม่เต็มกำลัง การขบถายและสาธารณสุขไม่ถูกสุขลักษณะ ยังมีการยึดถือตามขนบประเพณีธรรมเนียมตามความเชื่อของชาวฮินดูที่ว่า วรรณะสูงจะต้องทำอะไรเปิดเผย ไม่ปิดบัง วรรณะต่ำเท่านั้นที่ทำอะไรปิดบัง พวกวรรณะจัณฑาลทำสิ่งที่ไม่เปิดเผย จึงทำให้ปล่อยอุจจาระและปัสสาวะเรี่ยราดตามข้าง ๆ ริมทางเดิน ไม่ปิดบัง ขบถายตามที่โล่งแจ้ง ไม่ยอมปรับเปลี่ยนรูปแบบการขบถายตามแบบที่องค์การอนามัยโลกกำหนด การขอทริปเพิ่มจากการให้บริการหรือจะเรียกว่า “บริการแบบตบทรัพย์” เป็นต้นทุนที่ฝั่งรากลึกลงไปในวิถีและการดำเนินชีวิตของผู้คนเมืองพาราณสี ถ้าหากยังไม่ปรับเปลี่ยนและยังคงวิถีแบบฮินดูเดียวตามคอนเซ็ปต์แบบนักแสบงูบุญรุ่นเก่า ๆ สุดท้ายแล้วพาราณสีก็จะเสียโอกาสทางเศรษฐกิจไปเรื่อย ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2563). ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐอินเดีย (India). สืบค้น 20 ธันวาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/fd3hO>
- คม สุนทรธรรม. (2560). เตือน! กินปลาแม่น้ำจืดมีเกล็ด ดิบ ๆ เสี่ยงเป็นโรคพยาธิใบไม้ในตับ. สืบค้น 17 ธันวาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/m2bQg>
- ทรงกฤษณ์ ประกอบผล. (2559). อวสารถคงคา สายน้ำถูกทรมาน. สืบค้น 1 มกราคม 2567, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=4bKH9m0Z8bw>
- โพสท์ทูเดย์. (2557). วัฒนธรรมสวนทางสาธารณสุขคนอินเดียไม่นิยมห้องน้ำ. สืบค้น 18 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.posttoday.com/world/314396>

- ภาณุภัทร์ สุกัลยารักษ์. (2565). *พาราณสี อินเดีย 3 วัน 2 คืน*. สืบค้น 1 มกราคม 2567, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=CFXP-guFvh0&t=672s>
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธาน ประณีต. (2566, 24 กุมภาพันธ์). อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [สัมภาษณ์].
- สยาม ราชวัตร. (2558). วิธีการอ้างอิงเหตุผลเพื่อยืนยันความมีอยู่ของโลกหน้าใน พระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*. 6(1), 17-18.
- อนิน อรุณเรืองสวัสดิ์. (2565). *เศรษฐศาสตร์มหภาค*. สืบค้น 22 ธันวาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/BQiEn>
- Lim, J. H. (2011). *Liver Flukes: the Malady Neglected*. Retrieved December 22, 2023, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3088844/>
- Zakaria, R. (2019). *India's Futile War on Open Defecation*. Retrieved December 22, 2023, from <https://newrepublic.com/article/153549/indias-futile-war-open-defecation>
- Dinnoo, S. (2014). *Why do millions of Indians defecate in the open?*. Retrieved December 22, 2023, from <https://shorturl.asia/jeFgf>